

OPONENTSKÝ POSUDEK

Název doktorandské dizertační práce: DOPADY REGULAČNÍCH POPLATKŮ VE ZDRAVOTNICTVÍ NA VEŘEJNÉ ZDRAVOTNÍ POJIŠTĚNÍ

Autor: JUDr. Věra Pražmová

Školitel: prof. JUDr. Vilém Kahoun, Ph.D.

Předmětem posudku je doktorandská disertační práce v oboru Prevence, náprava a terapie zdravotní a sociální problematiky dětí, dospělých a seniorů

Práce obsahuje 142 stránek (vlastní text disertace - 131 stránka, seznam literatury - 9 stránek). Obsah práce se skládá z úvodu, dvou teoretických kapitol („Zdravotnické systémy a jejich charakteristika“, „Financování zdravotní péče ve vybraných zemích“), čtyř kapitol vlastního zkoumání (cíl práce, metodika, výsledky, diskuse), závěru a seznamu literatury. Přehled literatury je zaměřen na problematiku zdravotního pojištění a financování zdravotní péče v České republice i v zahraničí. Literatura vychází z aktuálních zdrojů.

Kapitola „Metodika“ obsahuje podrobnou charakteristiku objektu výzkumu a využitých metod. Závěry odrážejí a shrnují výsledky studia. Seznam použité literatury obsahuje 107 zdrojů. Disertační obsahuje dostatečně ilustrativní počet tabulek a grafů.

Autorkou uváděný cíl předkládané práce je zmapovat dopad regulačních poplatků na četnost návštěv pacientů u lékaře a na náklady z veřejného zdravotního pojištění v jednotlivých segmentech zdravotní péče včetně nákladů na léčiva.

Jedná se o téma bezesporu v současné době aktuální, neboť na základě nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 36/11 ze dne 20. 6. 2013 se s účinností od 1. ledna zrušila nejprve povinnost hradit regulační poplatek za poskytování lůžkové péče včetně lůžkové lázeňské léčebně rehabilitační péče ve výši 100 Kč podle ustanovení § 16a odst. 1 písm. f) zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, ve znění účinném do 31. prosince 2013, (dále jen „zákon č. 48/1997 Sb.“). Posledním dnem, kdy měl poskytovatel lůžkové zdravotní péče právo (a povinnost) vybírat regulační poplatek, byl 31. prosinec 2013. Povinnost hradit ostatní regulační poplatky podle ustanovení § 16a odst. 1 písm. a) až e) zákona č. 48/1997 Sb. ve výši 30 Kč a 90 Kč zůstala dosud nedotčena. Zdravotnická zařízení tak přijdou odhadem o 5,5 miliardy korun. Regulačními poplatky v ambulantní sféře se Ústavní soud nezabýval a jejich

zákonná úprava platí i po 1. 1. 2014. Poskytovatelé jsou tak povinni od pojištěnců tyto poplatky vybírat i nadále.

Jak autorka správně uvádí regulační poplatky byly zavedeny od 1. 1. 2008 za návštěvu u lékaře, návštěvu na pohotovosti, za pobyt v nemocnici a také za výdej léků na předpis a jsou jednou z nejdiskutovanějších položek přímých plateb pojištěncem za zdravotní péči. Regulační poplatek je příjmem zdravotnického zařízení a podle zákona č. 253/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů, je poplatek osvobozen od daně z příjmů.

Autorka se v úvodu práce věnuje srovnání financování zdravotní péče v České republice a ve vybraných zemích – Nizozemsko, Německo, Rakousko, Velká Británie a Slovensko. Výdaje na zdravotní péči z ekonomického hlediska mají povahu smíšených kolektivních statků, protože jejich spotřeba je dělitelná a marginální náklady na zvýšení počtu spotřebitelů nejsou nulové a je zde možnost vyloučení ze spotřeby. Kvalita poskytovaných služeb je však ovlivněna zdravím, úrovní životního prostředí a životním stylem. Autorka se podrobně zabývá u jmenovaných zemí rovněž vývojem systému financování zdravotní péče. U ČR se autorka již podrobně věnuje dopadu výběru regulačních poplatků na spotřebu zdravotní péče, včetně sledování průměrného počtu návštěv pojištěnců.

Prezentace výsledků

Autorka si stanovila pro svoji práci dvě hypotézy. První, zda regulační poplatky měly vliv na snížení návštěv pacientů u lékaře a druhou, zda regulační poplatky měly vliv na snížení nákladů na zdravotní péči ve zkoumaných odbornostech a segmentech zdravotní péče. Vědecká priorita a význam práce jsou dány tím, že v rámci komplexního systémového přístupu byla prozkoumána oblast Výzkumem autorka potvrdila, že zavedení regulačních poplatků mělo vliv na snížení počtu návštěv u lékaře v u vícero sledovaných odborností. Provedený výzkum však nepotvrdil, že by poplatky měly vliv na snížení nákladů na zdravotní péči.

SOUHRNNÉ HODNOCENÍ

Práce řeší aktuální otázku a vychází ze znalostí a zkušeností autorky v dané problematice. Je komplexním materiálem využitelným nejen na úrovni regionální, na které výzkum probíhal, ale i na úrovni celostátní.

Práce je formálně i obsahově zpracována na dobré úrovni. Výsledky výzkumu uskutečněného autorkou jsou přínosné pro další rozhodování k zajištění financování adekvátní zdravotní péče jak z pohledu zdravotních pojišťoven, tak z pohledu systému veřejného zdravotnictví.

Jak autorka správně uvádí, Česká republika patří k zemím s nejvyšším počtem návštěv lékaře, což má dopad na zvyšující objem spotřeby zdravotní péče. Cíl zavedení regulačních poplatků jako restriktivního opatření ke snížení výdajů veřejného zdravotního pojištění jak na výkony, tak na léčiva nebyl tedy naplněn. I proto je důležité, že autorka zmiňuje další možnost, která by mohla přispět ke snižování nákladů na zdravotní péči, a to je motivace pojištěnců ke zvýšení jejich role při kontrole financování poskytnuté zdravotní péče.

Lze zcela souhlasit s názorem autorky, že při záměru současné vlády na úplné zrušení regulačních poplatků od ledna roku 2015 je třeba najít jiné regulační mechanismy, které by zabránily zvyšujícím se výdajům na zdravotní péči při zachování dostupné a spravedlivé úrovně zdravotní péče pro všechny občany. Už od 60. let minulého století někteří teoretikové péče o zdraví varovali, že snaha poskytovat co nejnákladnější zdravotnické služby co největšímu počtu pacientů má své ekonomické limity. Při současném podcenění podpory zdraví a prevence nemocí pak zákonitě nastává prudký nárůst nákladů na zdravotnictví, s čímž se v té či oné míře potýkají všechny evropské země.

Metodologie výzkumu odpovídá záměru, výstupy jsou textově, tabulkově i graficky příslušně vyloženy.

Připomínky:

Z hlediska veřejného zdravotnictví představují preventivní programy vysoce významnou součást podpory zdraví obyvatel se zásadním dopadem na snižování výdajů na zdravotní péči. Za zmínku by jistě stála hlubší analýza těchto dopadů.

Oponentka postrádá návrh, jak předložené návrhy na snižování výdajů na zdravotní péči zavést do praxe.

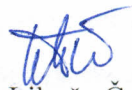
Technicky chybí přehledný seznam tabulek a grafů v práci a číslování literatury.

ZÁVĚR

Dizertační práci JUDr. Věry Pražmové doporučuji k obhajobě.

OTÁZKY K OBHAJOBĚ

1. Zhodnocení českého systému zdravotního pojištění ve srovnání se zeměmi uvedenými v dizertační práci .
2. Jakým způsobem lze dosáhnout snižování výdajů na zdravotní péči?
3. Vysvětlení termínu rationing v souvislosti s hledáním možností jak omezit rozsah poskytovaných zdravotnických služeb.

Vypracovala: doc. MUDr. Libuše Čeledová, Ph.D.

V Praze dne 4. srpna 2014

Oponentský posudek na disertační práci

Doktorandka: JUDr. Věra Pražmová
Školitel: prof. JUDr. Vilém Kahoun, Ph.D.
Oponent: doc. JUDr. Iva Chvátalová, CSc.

Název práce: Dopady regulačních poplatků ve zdravotnictví na veřejné zdravotní pojištění

Posuzovaná disertační práce se týká tématu, které je průběžně diskutováno v odborných i laických kruzích, a to bez ohledu na momentální znění platných právních předpisů či na připravované novelizace. Řešení nedostatku finančních prostředků ve zdravotnictví na straně jedné a zachování kvality a dostupnosti zdravotních služeb na straně druhé jsou neustále aktuálním předmětem zájmu, o němž má smysl vést polemiku a vnášet relevantní argumenty podložené výzkumnými studii.

Práce se člení na úvod, pět kapitol, závěr, seznam použité literatury, klíčová slova a seznam použitých zkratk. Cílem práce bylo ověřit, zda regulační poplatky ovlivnily počet návštěv pacientů u lékaře a měly vliv na náklady z veřejného zdravotního pojištění v jednotlivých segmentech zdravotní péče. Cíl je formulován v abstraktu a v kapitole třetí. Metody jsou vymezeny až v kapitole čtvrté, a to nikoli ve vztahu k celé práci, ale ve vazbě na výzkumné šetření. Popisovaná materie je ilustrována na četných tabulkách a sloupcových grafech, které jsou přehledné a vypovídající.

První kapitola se zabývá charakteristikou zdravotnických systémů z obecnějšího pohledu, zejména shrnuje podstatu „statutárního“ zdravotního pojištění, resp. národní zdravotní služby, a „komplementárního“ soukromého zdravotního pojištění. Výše uvedené je vhodně dokumentováno na příkladech jiných států. Domnívám se, že by stálo za úvahu do tabulek zahrnout vždy stejné státy pro lepší vzájemné porovnání.

Kapitola druhá poměrně podrobně rozebírá financování zdravotní péče v Nizozemsku, Německu, Francii, Rakousku, Velké Británii, Slovensku a České republice. Přihlíží i ke změnám, k nimž v posledních letech vybrané státy přikročily. Kapitola třetí obsahuje, kromě cíle, také dvě pracovní hypotézy a kapitola čtvrtá metodiku výzkumu. Doktorandka přistoupila ke kvantitativnímu výzkumu, a to obsahové analýze dat z informačního systému

dvou poboček Zdravotní pojišťovny Ministerstva vnitra ČR. Kapitola pátá se zaměřuje na popis a hodnocení získaných výsledků. Jen jako drobnou poznámku uvádím, že sledování návštěvnosti pacientů v případě ARO není z pohledu zaměřeného šetření významné. Přijetí na toto oddělení v zásadě nelze ovlivnit, plyne z akutního stavu pacienta.

Disertační práce se opírá o rozsáhlou prostudovanou literaturu, a to jak českou, tak i zahraniční. Literatura je řádně citována pod čarou. Bylo by však žádoucí rozdělit ji na konci systematicky do několika skupin podle povahy, např. tištěné zdroje, internetové zdroje, právní předpisy. Po gramatické stránce zpracování vyhovuje, obsahuje pouze několik chyb, které však podstatně neovlivňují kvalitu práce. Formální nedostatky se týkají především chybného číslování (např. závěr a seznam klíčových slov se neoznačuje číslem jako kapitola). Požadovaná kritéria z hlediska rozsahu (143 stran) jsou splněna.

Přínosem práce je, mimo jiné, popis financování zdravotní péče ve vybraných zemích a shromáždění dat relevantních pro posouzení vlivu zavedení regulačních poplatků na návštěvy pacientů u lékaře a na náklady ve zdravotnictví. Cíl práce tak byl naplněn.

Disertační práci doporučuji k obhajobě.

doc. JUDr. Iva Chvátalová, CSc.
katedra právních disciplín a veřejné správy
Metropolitní univerzita Praha, o.p.s.
Učňovská 100/1
190 00 Praha 9 - Jarov

Praha, 21. 9. 2014

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
Zdravotně sociální fakulta

POSUDEK OPONENTA DISERTAČNÍ PRÁCE

Jméno a příjmení doktoranda: **JUDr. Věra PRAŽMOVÁ**
Studijní obor: Prevence, náprava a terapie zdravotní a sociální problematiky dětí, dospělých a seniorů
Oponent disertační práce: **prof. Ing. Vojtěch Krebs, CSc.**
Školitel disertační práce: *prof. JUDr. Vilém Kahoun, Ph.D.*
Název disertační práce: **Dopady regulačních poplatků ve zdravotnictví na veřejné zdravotní pojištění**

Pro posouzení předložené práce jsem zvolil zejména tato kritéria hodnocení:

- **aktuálnost zvoleného tématu**
- **stanovení cíle a hypotézy**
- **metodika**
- **zpracování získaných dat, výsledky**
- **závěr (včetně doporučení pro praxi)**
- **práce s literaturou**
- **nové poznatky, které byly dosaženy v disertační práci**

1. Aktuálnost zvoleného tématu

Aktuálnost zvoleného tématu je jistě mimo vši diskusi. Bohužel problematika regulačních poplatků byla v ČR silně zpolitizována a závěry byly činěny bez podrobných ekonomických rozborů. Předloženou práci je nutno proto přivítat, protože objektivně analyzuje dopady regulačních poplatků u jednotlivých odborností.

2. Stanovení cíle a hypotézy

Úspěch každého bádání, natož v oblasti ekonomické, se odvíjí od přesné a jasné formulace cílů a nastolení motivujících pracovních hypotéz.

Cílem práce bylo zmapovat dopad regulačních poplatků na četnost návštěv pacientů u lékaře a na náklady hrazené z veřejného zdravotního pojištění v jednotlivých segmentech zdravotní péče včetně nákladů na léčiva.

K dosažení zmíněného cíle stanovila autorka dvě základní hypotézy:

- regulační poplatky měly vliv na snížení návštěv pacientů u lékaře
- regulační poplatky měly vliv na snížení nákladů na zdravotní péči ve zkoumaných odbornostech a segmentech zdravotní péče.

Takto vymezený cíl je dostatečně ambiciózní a odpovídá charakteru práce. Po jejím prostudování jsem dospěl k závěru, že autorce se záměr práce podařilo velmi dobře a se ctí naplnit. K tomuto hodnocení mě vedou následující skutečnosti:

- a) V teoretické části autorka prokázala svoji schopnost adekvátně se orientovat v této náročné oblasti, upozorňovat na možnosti a směry dalšího vývoje a projevila i potřebnou osobní kritičnost a uplatnila zde vlastní přístupy a stanoviska. Znalost teorie není samoučelem, ale je využita v praktické části poměrně rozsáhlého faktografického materiálu.
- b) Praktická část rovněž svědčí o schopnosti autorky dobře se orientovat v problematice regulačních poplatků a analytické poznatky v potřebné míře syntetizovat do globálních závěrů.

Autorka potvrdila výzkumem i první hypotézu. Je zřejmé, že náklady na zdravotní péči jsou ovlivněny nesmírným množstvím faktorů, takže vliv regulačních poplatků je obtížné prokázat, druhá hypotéza tak nemohla být potvrzena.

3. Metodika

V teoretické části použila autorka celou řadu klasických metod (analýza a syntéza poznatků z odborné literatury, mezinárodní komparace), v praktické části provedla obsahovou analýzu dat z informačního systému zdravotní pojišťovny MV ČR, pobočky České Budějovice a Plzeň za období 2007 až 2013. Zde použila i další specifické metody (lineární regrese, F-test). Metody jsou adekvátní zkoumané problematice.

4. Zpracování získaných dat, výsledky

Po stránce údajů, číselných přehledů (14 tabulek) i grafických aplikací (35 grafů), které obohacují příslušný výklad a mají velmi dobrou technickou úroveň, stejně jako informační hodnotu, je práce kvalitně vybavena. Výsledky práce jsou plně využitelné při eventuálním opětovném zavedení regulačních poplatků.

5. Závěr

V části Diskuse i v Závěru je patrné, že doktorandka prokázala svoji odbornou erudici, schopnost argumentačně podpořit své vlastní názory a doporučení.

Základní přínos práce vidím zejména ve dvou směrech:

1. Solidně zpracovaná teoretická část;
2. Velmi dobře zpracovaná analytická část, která přináší řadu poznatků, které doposud nebyly jasně prokázány a doplňují tak práce, které provedl Ústav zdravotnických informací ČR.

6. Práce s literaturou

Autorka dobře pracuje s literaturou, prostudovala a využila široký a oborově rozmanitý okruh pramenů. Autorka v textové části uvádí celkem 156 odkazů na použité zdroje. V seznamu literatury však najdeme pouze jednu práci disertantky.

7. Nové poznatky, které byly dosaženy v disertační práci

Práci tohoto zaměření lze v současné době považovat za vysoce aktuální příspěvek k diskusi o účelnosti zavedení regulačních poplatků. Je zřejmé, že doktorandka sestavila logicky strukturovaný materiál, který je přesvědčivý, přehledný, opřený o rozbor faktorů, přinášející konkrétní příklad i jejich teoretické zarámování. Práce tak může představovat významný příspěvek pro decizní sféru, východisko pro další výzkum i velmi užitečnou výukovou pomůcku.

Ačkoliv je téma práce značně rozsáhlé, domnívám se, že celá práce má vyvážený charakter, je zaměřena na charakteristiku stěžejních otázek, ovlivňujících podstatu problémů v rámci jednotlivých systémů. Autorka přitom nesklouzává do přílišných podrobností a dílčích detailních problémů, jejichž charakter nemá zásadní vliv na výsledná řešení.

Největší přínos práce vidím zejména v prokázání efektu snížení počtu návštěv v řadě ambulantních odborností.

8. Otázky pro autorku při obhajobě práce

Navrhuji, aby se ve vědecké rozpravě vyjádřila disertantka k následujícím otázkám:

1. Neměl by být ochranný limit u regulačních poplatků stanoven spíše procentem z ročních příjmů a ne pevnou částkou?
2. Jaké argumenty by disertantka uvedla při opětovném zavedení regulačních poplatků?
3. Jakou zemi považuje autorka z hlediska financování zdravotní péče za nejvíce inspirativní pro ČR?

9. Doporučení

Bylo by vhodné, aby byly výsledky disertační práce publikovány v odborném tisku, či jinou vhodnou formou zpřístupněny odborné veřejnosti.

Předložená disertační práce splňuje požadavky, kladené na tento typ prací a práci proto doporučuji k obhajobě před příslušnou komisí pro obhajobu disertačních prací.

V Praze 8. 9. 2014

podpis oponenta disertační práce.....

